

Makhinova M.V.

National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov

FORMING OF LANGUAGE PERSONALITY IN BRITISH SOCIOCULTURAL EDUCATIONAL SPACE

Summary

In the article the analysis of becoming of language personality is conducted in British educational space and the sociocultural component of maintenance of studies of foreign language is certain as systems of knowledge, abilities and skills, that assist to development of sociocultural competence of students, forming of world view, moral and behavior, prepare to life in multicultural British society.

Keywords: language person, sociocultural component of maintenance of studies to the foreign language, foreign communicative competence, cross-cultural communication, European educational space.

УДК 37.014.5 (73)

ОСВІТА ДІТЕЙ ВІКОВОЇ КАТЕГОРІЇ 2,5-6 РОКІВ У КАНАДІ

Муқан Н.В., Барабаш О.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

У статті розглядається проблема навчання канадських дітей у період дошкільного віку. Здійснено аналіз науково-педагогічної літератури, що висвітлює особливості освіти й розвитку дошкільнят. Досліджуються особливості програм дошкільної освіти, спрямованої на забезпечення всебічного розвитку дитини. Представлено комплекс знань, вмінь і навичок дитини, що формуються у дошкільному віці у Канаді.

Ключові слова: Канада, дошкільна освіта, навчання, навчальна програма, знання, навички і вміння.

Постановка проблеми. На початку XXI століття набуває особливої актуальності проблема неперервного навчання, що охоплює всі періоди життєдіяльності людини та передбачає використання різноманітних його форм і видів. Повноцінний розвиток особистості у складному соціально-політичному середовищі стає неможливим без уміння активно брати участь у суспільних процесах і адаптуватися до культурної, етнічної та мовної різноманітності. Освіта у найширшому розумінні цього слова може допомогти успішно впоратися з цим завданням. Важливе значення має забезпечення освіти та розвитку дітей у період дошкільного віку, коли закладаються основи неперервного навчання, формується ставлення до навчання, а також розвиток умінь і навичок освоювати знання, пізнавати навколишній світ, ідентифікувати себе у ньому тощо. Основна мета навчання у дошкільному віці – формування культури навчання, заохочення та сприяння розвитку дітей, мотивація до пізнання власних здібностей, формування соціальної й когнітивної бази для неперервного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Неперервна освіта та її розвиток в різних країнах світу, зокрема, і в Канаді, вивчається зарубіжними і вітчизняними науковцями: Ю. Алфьоров, Л. Андиферов, Ю. Бабанський, Х. Беднарчик, Н. Бідюк, В. Блажек, Т. Вакулєнко, В. Виноградова, Г. Воронка, Т. Десятов, А. Каплун, С. Качор, Т. Кошманова, А. Кроплі, Ф. Кумбс, М. Лещенко, З. Малькова, О. Новиков, В. Осипова, С. Романова, І. Руснак, А. Сбруєва, Т. Хюсен, Ф. Шльосек тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Освіта та розвиток у дитини дошкільного віку – є компонентом неперервної освіти. Такі дослідники, як Н. Аксаріна, П. Бачинський, Г. Беленька, Д. Бретт, Д. Гордон, Г. Гурковська, Д. Денисюк, С. Козлова, С. Лупан, Л. Павлова присвя-

тили свої наукові розвідки вивченню різноманітних його аспектів, проте досвід Канади ще не досліджувався, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті. Мета статті полягає у висвітленні результатів аналізу науково-педагогічної літератури, присвяченої проблемі освіти і навчання дітей дошкільного віку, а також особливостей освітніх програм для дітей вікової категорії 2,5-6 років у Канаді.

Виклад основного матеріалу. У Канаді навчання та розвиток дітей дошкільного віку реалізується за допомогою двох соціальних інститутів – сім'ї та дошкільного закладу. На наш погляд, створення оптимальних умов у період дошкільного віку є однією із найкращих інвестицій країни. Зміст навчальних програм дошкільної освіти для дітей вікової категорії 2,5-6 років передбачає продовження соціального й емоційного розвитку дитини; розвитку вмінь і навичок спілкування, мови та грамотності; когнітивного та фізичного розвитку, започаткованих у період раннього дитинства.

Щодо соціалізації дітей 2,5-6 років, то у Канаді вона спрямовується на розвиток уміння заводити друзів: пошук інших осіб для спільної гри, пропонування іграшок та ролей іншим, спільна гра, запрошення інших до гри, обмін ідеями, матеріалами, думками, підтримка гри з іншими. Важливим є вміння розв'язувати конфлікти і соціальні задачі: вираження власних бажань, думок та почуттів, регулювання емоцій з метою подолання конфлікту, приєднання до однолітків та вміння вислухати їх, пошук шляхів порозуміння, визначення наслідків, прийняття рішень, здійснення вибору, прийняття наслідків. Дітей навчають адаптуватися до дитячого колективу, а для цього необхідно вміти спостерігати до початку гри, пропонувати предмети та ідеї, адекватні ігри, приєднуватися до гри, приймаючи певну роль. Здійснюється розвиток умінь надавати допомогу, а саме: пропонувати допомогу, ідентифі-

кувати емоції інших, регулювати власну поведінку з урахуванням потреб інших, проявляти щедрість. Діти вчать позитивно поводитися і поважати інших: шанобливо ставитися до майна і праці інших дітей, бавитися з іншими, незважаючи на їхні здібності та якості, усвідомлювати книжкові стереотипи тощо, розвивати й реалізувати ідеї на практиці, співпрацювати, розуміти поняття «справедливість» та «рівність», освоювати елементи музики і мистецтва представників різних культур, рас, етнічних груп, використовувати артефакти різних культур, рас і етнічних груп у соціально-драматичному спектаклі; вчать співпрацювати: обмінюватися думками та предметами під час гри, брати участь у визначенні правил і дотримуватися їх, запрошувати інших до гри, слухати, мислити, давати відповіді під час заняття, брати участь у груповому прийнятті рішень за допомогою голосування та розуміти необхідність виконання рішення, прийнятого групою).

Звертається увага на формування й розвиток умінь і навичок співпереживання (вміння ділитися емоціями, обговорюючи їх з дорослими та однолітками і виражаючи власні почуття, ділитися досвідом, поважати інших, дивитися на світ з іншої перспективи, поставити себе на місце іншої людини, бачити несправедливість та вживати заходів, щоб змінити ситуацію); умінь сприймати точку зору інших (виражати ідеї та почуття; визнавати, що інші теж їх мають; розуміти ідеї та почуття інших, усвідомлювати, що вони можуть відрізнятися від власних; адаптувати власну поведінку, беручи до уваги думку інших, обмінюватися ідеями й думками з іншими; вміння взаємодіяти з дорослими (сприймати дорослих як джерело безпеки і підтримки, залучати дорослих до діяльності, сприймати їх як джерело у дослідженнях та процесі розв'язання задач) [2], [5], [7], [10].

У таких програмах, як «Рамка навчання у ранньому дитинстві», «Освіта у ранньому дитинстві», «Родинний вибір», «Стандарти забезпечення спеціальної освіти у ранньому дитинстві», «Впевнений старт», «Програма навчання у ранньому дитинстві в умовах дитячого садка», йдеться про емоційний розвиток дитини вікової категорії 2,5 – 6 років у системі дошкільної освіти Канади, який передбачає:

- формування самооцінки (характеристика особистісних якостей, визначення, що вони можуть робити та що не вміють робити, формування відповідальності за самостійне одягання та прийом їжі тощо);

- формування ідентичності (ідентифікація особистих здібностей, визнання спільних здібностей, вираження зацікавлення та чутливості до власних фізичних якостей, розуміння культури родини: мова, сімейні історії, цінності, традиції, формування взаємозв'язку між родиною та більшою культурною групою, співвідношення власного вибору й стереотипів);

- формування почуття власної гідності (усвідомлення себе як гідної людини і члена групи, визначення мети та робота над її досягненням, відповідальне ставлення до інших);

- визнання і вираження емоцій (визначення власних емоцій, підвищення або зниження власної емоційної експресії відповідно до ситуації, вираження негативних емоцій, не ображаючи інших);

- регулювання уваги, емоцій, поведінки (адекватне вираження емоцій, сфокусування уваги, повторне сфокусування уваги після відволікання, припинення та початок дій, використання мови для вираження власних потреб і регулювання емоцій, контролювання власної поведінки, вміння справля-

тися із розчаруваннями і викликами, вміння самозаспокоюватися);

- формування позитивного ставлення до навчання (вміння виконувати нові завдання завзято, справлятися з невдачами та помилками, просити й отримувати при потребі допомогу, приймати виклики та ризиковані завдання під час навчання, виражати задоволення і радість від виконаного завдання) [2], [5], [7], [10].

Навчальні програми дошкільної освіти для дітей 2,5-6 років у Канаді спрямовуються на розвиток умінь і навичок спілкування, мови та грамотності:

- використання вербального і невербального мовлення (вміння використовувати жести та знаки для спілкування, виражати власні ідеї та описувати досвід за допомогою складних речень, використовувати міміку і тон голосу відповідно до контексту спілкування, розуміти і брати участь у невербальному спілкуванні, брати участь у більш комплексній взаємодії, переказувати зміст пісень та оповідань рідною мовою);

- використання англійської та рідної мови (вміння використовувати англійську чи французьку мову, рідну мову під час гри, вітатися рідною, англійською чи французькою мовою, називати предмети, дії і події рідною мовою, вести бесіду про найважливіших людей у їхньому житті);

- словник (використання нових слів у грі, з'ясування змісту слів за допомогою питань, поєднання нового досвіду з відомими словами, визначення слів за допомогою характеристики їхніх функцій);

- спілкування з однолітками й дорослими (використання більш складних речень, участь у тривалішій взаємодії, виступи перед аудиторією, розуміння елементів співвідношення мови до віку, статі і соціального статусу мовця й слухача);

- використання описової мови для пояснення й дослідження (використання речень для опису предметів та подій, розширення описової мови до речень з 5-7 слів, використання нового словника і граматичних конструкцій в описах, спонтанне використання мови математики, дослідження та пояснення у формі гри);

- слухання інших (уважне слухання одне одного без втручання, розуміння і дотримання усних вказівок);

- читання (надання переваги проведенню часу у формі читання, обговорення і зіставлення між книгами, історіями з їхніх ігор, надання переваги певним пісням, оповіданням та віршам, демонстрація задоволення під час видів діяльності, пов'язаних із мовленням, музикою і читанням);

- використання та розуміння важливості грамотності (вміння висловлюватися письмово (друковані літери), пов'язувати інформацію та події, відображені у тексті, з життям та навпаки, розповідати оповідання, придумувати й розповідати історії, зіставляти значення, правила, інструкції з навколишнім середовищем, розуміти призначення літератури) [2], [5], [7], [10].

Навчальні програми для дітей 2,5-6 років передбачають освоєння знань, формування й розвиток умінь і навичок:

- переказу оповідань (вміння переказувати оповідання у процесі гри та творчої діяльності, пов'язувати історії з повсякденним життям, диктувати ідеї й оповідання);

- фонологічна обізнаність (ідентифікація звуків у навколишньому середовищі (звуки тварин, шум транспорту, музика, голос людини), відтворення звуків засобами музики, участь у звукових іграх, підбір римованих слів у відомих віршах, піснях, книгах,

ідентифікація звуків і букв, складів, виокремлення звукових сполучень, декламування скоромовок, віршів та пісень, відтворення переспівок і віршів);

- розпізнавання букв (розпізнавання літер, з яких починається ім'я, підбір слів, що починаються з тієї ж літери);

- орієнтація у друкованих матеріалах (намагання читати, використання паперу та олівця для письма, намагання писати літери і слова, правильне тримання книги, перегортання сторінок від початку книги до її кінця, спрямування зліва направо, поступовий перехід від карлочок до рисунків, а потім – письма);

- зіставлення усних слів із їхнім письмовим відтворенням (зіставлення промовленого з написаним за допомогою ідентифікації зв'язків, розпізнавання знайомих знаків (крапка, логотип тощо);

- написання букв алфавіту та часто вживаних слів (розпізнавання і написання власного імені, написання літер та окремих слів під диктовку, написання великих і малих літер, написання часто вживаних слів) [2], [6], [7], [8], [9], [10].

Навчальні програми «Рамка навчання у ранньому дитинстві», «Освіта у ранньому дитинстві», «Родинний вибір», «Стандарти забезпечення спеціальної освіти у ранньому дитинстві», «Впевнений старт», «Програма навчання у ранньому дитинстві в умовах дитячого садка» висвітлюють специфіку когнітивного розвитку дітей 2,5 – 6 років, а також формування й розвитку умінь і навичок, необхідних для:

- саморегулювання (використання мови з метою регулювання власної поведінки й уваги, звертання уваги на точку зору інших та коригування відповідно до неї своєї поведінки й уваги, моніторинг власної поведінки);

- розв'язання задач (визначення задачі, планування її розв'язку, збір та організація інформації, осмислення рішень і результатів, поєднання наслідків з діями, виконання дій з метою розв'язання задачі, оцінювання результатів, формування правил, що ґрунтуються на подібності двох ситуацій, узагальнення можливих рішень у різних ситуаціях);

- виконання ролей (намагання виконувати певну роль, участь у невеличких постановках з сюжетом та уявними характеристиками, малювання та побудова 2D і 3D моделей, застосування засобів мистецтва та інструментів для відображення власних ідей, почуттів, досвіду, використання різноманітних матеріалів для будівництва та відображення ідей, генерування альтернативних ідей, визнання власної праці та праці інших, ведення бесіди про зміст оповідання чи твору мистецтва, поєднання твору мистецтва з минулим досвідом, чи емоціями, почуттями, думками, виконання ролі в соціо-драматичній грі, співпраця та обговорення ролей з іншими, збагачення соціо-драматичної гри мовленням, додатковими ідеями та пропозиціями);

- випитування (вміння розповідати про проблему іншим, з'ясувати причину, задавати запитання, на які можна дати відповіді на основі спостереження, ставити запитання з метою розв'язання задачі, запитувати, щоб уточнити значення);

- спостереження (візуально фокусувати увагу на предметі в середовищі, використовувати всі значення для збору інформації під час спостереження, фокусувати спостереження на деталях, збільшення часу для спостереження, називати та описувати об'єкти, за якими вони спостерігали, використовувати спеціальні ресурси і книжки як засоби розширення їхнього спостереження);

- збір та організація інформації (використання об'єктів для конструювання графіків, створення

ілюстративних графіків, задавання запитань про графіки, розміщення позначок на графіках, що відображають їхній вибір, описування і порівняння даних на графіках, використання графіків для формулювання висновків);

- рефлексія і формулювання висновків (описування подібностей, причини та наслідку у повторюваних подіях, ідентифікація моделі подій, описування зв'язків між різними об'єктами, подіями й досвідом, формулювання узагальнень про різні предмети, події і досвід);

- обговорення почуттів (передавання власних ідей іншим за допомогою малювання, розповіді, музики, рухів, використання математичних дій і мови для обговорення результату);

- логічне мислення: причиновість (визначення дій і результатів, підтвердження висловленого, дослідження причин, перенесення правил з однієї ситуації в іншу, узагальнення знань на основі різних ситуацій), послідовність змін (побудова логічного зв'язку, визначення передумови зміни), дослідження перетворень і гіпотез (змішування та перетворення матеріалів, передбачення результатів перетворення);

- класифікація (сортування об'єктів, картинок і речей у групи, порівняння чи сортування за спільною ознакою, перехід від класифікації за однією ознакою до класифікації за кількома ознаками);

- порядковість (описування зв'язків між меншим і більшим, розташування предметів, картинок і речей у певному порядку);

- рахування (рахування під час гри та у щоденному житті);

- визначення кількості (рахування для визначення кількості, співвідношення цифр і кількості предметів);

- порівняння кількості (наприклад матеріалу: більше чи менше, рахування для визначення кількості, використання графіка для порівняння кількості);

- представлення цифр (представлення цифр у різних формах: числовій, порядковій, графічній, розпізнавання цифр у письмовому вигляді, написання цифр, прочитання цифр на словах);

- описування та визначення порядкових номерів і позицій (визначення сусідніх цифр, наступної, попередньої, останньої, першої цифри від 1 до 6, визначення послідовності подій);

- розуміння 2D і 3D фігур (знання та називання фігур, рахування сторін і кутів, визначення спільних ознак фігур, називання куба, прямокутної призми, циліндра, кулі);

- виявлення закономірностей (наприклад у середовищі, формування закономірностей за допомогою кубиків та художніх матеріалів, описування закономірностей, представлення закономірностей за допомогою рухів, символів тощо, створення, копіювання розширення прикладів закономірностей: звуку, колір, форма, кількість);

- вимірювання довжини, ваги, об'єму, температури, часу, грошей (вимірювання з метою визначення взаємозв'язку: порівняння довжини, ваги, об'єму, використання словника вимірювання: важчий, легший, довший, коротший, застосування нестандартних інструментів вимірювання (нога, рука) під час гри, конструювання, створення тощо, вживання словника стандартних термінів вимірювання, розпізнавання зв'язку між якість: вага і розмір, розмір і об'єм);

- виконання простих арифметичних дій на порівняння, додавання, віднімання (порівняння предметів чи подій: більше, менше, рівно, виконання дій на додавання/віднімання під час гри, розподіл кіль-

кості предметів порівну, розподіл предметів між трьома і більше групами);

– використання цифр, знаків «+» і «-»;

– використання просторових знаків, вказівників напрямку та карт (вживання просторових термінів: вперед, назад, всередині, наступний, позаду, попереду тощо, визначати та використовувати вказівники напрямку, використовувати прості карти для знаходження місця розташування, створення карти) [1], [3], [4], [6], [7], [8], [9], [10].

Проаналізовані навчальні програми дошкільної освіти для дітей вікової категорії 2,5 – 6 років у Канаді спрямовуються на фізичний розвиток дитини, а саме: підвищення рівня активності, витривалості, урізноманітнення видів діяльності (вільне використання великого обладнання просто неба; біг, стрибки удовжину і висоту, балансування; вправи з м'ячем, збільшення відстані для прогулянки, розвиток умінь командної гри); велика моторика (розвиток координації, швидкості і витривалості; ходьба перемінною ходою, стрибки удовжину і висоту, біг, кидки, їзда на триколісному велосипеді та іграшках, збільшення контролю за власними рухами, вираження за допомогою рухів, рух під музику, узгодження рухів у ритм музики, групові танці та ігри); дрібна моторика (одягання без сторонньої допомоги, прийом їжі за допомогою видел-

ки і ножа, використання ножиців для розрізання паперу, різання рівної лінії, малювання прямих ліній, трикутників, хрестиків); слухові навички і вміння (визначення джерела музики, позитивне сприйняття музики, вміння зробити вибір та надати перевагу певному виду музики, використання музичних інструментів для відтворення уривків музики) [2], [6], [7], [8], [9], [10].

Висновки і пропозиції. Як і інші розвинуті країни, що намагаються побудувати економіку знань, у Канаді особливої уваги надається розвитку грамотності, освіти та навчанню. У цьому контексті розвиток дитини у дошкільному віці матиме вплив на подальшу освіту та працевлаштування, а також їхню взаємодію із суспільством. Освіта і розвиток у період дошкільного віку (2,5 – 6 років) є компонентом системи неперервної освіти Канади й реалізується у сім'ї, та дошкільних навчальних закладах. Основні зусилля педагогічних працівників і родини спрямовуються на соціальний/емоційний, мовний/когнітивний, фізичний/моторний розвиток дитини, освоєння знань, формування й розвиток умінь і навичок, цінностей та позитивного ставлення до неперервного навчання.

До подальших розвідок слід віднести оцінювання ефективності програм дошкільної освіти, а також знань, умінь і навичок дошкільнят.

Список літератури:

1. Early childhood education (Kindergarten). – Saskatchewan – Curricula. – Saskatchewan: Ministry of education, 2010. – 84 p.
2. Early learning for every child today. A framework for Ontario early childhood settings. – Best start expert panel on early learning, January, 2007. – 191 p.
3. Expanding early learning in British Columbia for children age three to five. – Early childhood development agency, 2009. – 32 p.
4. Family choices: Manitoba's five-year agenda for early learning and child care. – Government of Manitoba, 2008. – 12 p.
5. Hertzman C. It takes a child to raise a community: population-based measurement of early child development / C. Hertzman, L. Irwin. – Vancouver: Human early learning partnership, July, 2007. – № 1. – 4 p.
6. Kindergarten program statement. – Alberta education, 2008. – 35 p.
7. Our Children. Our Promise. Our Future. Early childhood development progress report 2002/2003. – Government of Saskatchewan: Saskatchewan learning, 2003. – 48 p.
8. Standards for the provision of early childhood special education. – Alberta education, 2006. – 30 p.
9. StrongStart BC. Early learning programs. Operations guide. – British Columbia: Ministry of education, 2008. – 102 p.
10. The full-day early learning-kindergarten program. – Ontario: Ministry of education, 2010. – 162 p.

Мукан Н.В., Барабаш О.В.

Национальный университет «Львовская политехника»

ОБРАЗОВАНИЕ ДЕТЕЙ ВОЗРАСТНОЙ КАТЕГОРИИ 2,5-6 ЛЕТ В КАНАДЕ

Аннотация

В статье рассматривается проблема обучения канадских детей в период дошкольного возраста. Проанализирована научно-педагогическая литература, которая освещает особенности образования и развития дошкольников. Исследуются особенности программ дошкольного образования, направленного на обеспечение всестороннего развития ребенка. Представлен комплекс знаний, умений и навыков ребенка, который формируется в дошкольном возрасте в Канаде.

Ключевые слова: Канада, дошкольное образование, обучение, учебная программа, знания, навыки, умения.

Mukan N.V., Barabash O.V.

Lviv Polytechnic National University

EDUCATION OF THE FIRST GENERATION CHILDREN (2,5 THROUGH 6) IN CANADA

Summary

In the article the problem of teaching Canadian children in the period of preschool age has been studied. The analysis of scientific and pedagogical literature which highlights the peculiarities of education and development of preschoolers has been conducted. The peculiarities of preschool educational programs, directed to assurance of the all-around development of children have been researched. The complex of child's knowledge and skills which are formed in the preschool period has been presented.

Keywords: Canada, preschool education, teaching, academic program, knowledge, skills.